

JARMILA NOVOTNÁ

23. 9. 1907 – 9. 2. 1994

„Umění naše je leskem padajících meteorů, věčnost mu není dána!“ Slova nejslavnější české pěvkyně Emy Destinové, která se svým uměním zapsala mezi největší hvězdy operního nebe, platí i pro další operní hvězdu, jež oslňovala celý hudební svět a strhávala publikum svým třpytivým hlasem, nevšední krásou a elegantním zjevem od třicátých let až do roku 1956, kdy svoji kariéru ukončila – Jarmilu Novotnou.

Dcera hudbymilovného dámského krejčího se narodila 23. září 1907 v Praze. Otec formoval její výtvarné cítění, matka ji vedla k hudbě a cizím jazykům. Její touhou se stal zpěv, již v patnácti letech se odvážila zazpívat roli **Mařenky** z *Prodané nevěsty* na představení ve vinohradském Sokole. Krátkou dobu se pohybovala mezi divadlem a zpěvem a vystupovala v menších rolích v divadle.

V sedmnácti letech předvedla své umění Emě Destinové, která jí poskytla několik lekcí a doporučila jí dalšího učitele zpěvu Hilberta Vávru. Jeho mimořádného talentu si povšimnul i šéf opery Národního divadla Otakar Ostrčil a obsadil ji do role **Mařenky**, v níž debutovala v roce 1925 v necelých osmnácti letech. Následovaly další operní role (**Violetta**, **Rosina**), v témže roce dostala i roli v němém filmu – *Vyznavači slunce*. Získala stálé angažmá i další role, ale touha studovat byla větší.

Přátelství s rodinou prezidenta T. G. Masaryka, který mladou umělkyni podporoval, jí umožnilo studia zpěvu v Itálii. Studovala v Miláně a svůj roční pobyt korunovala ve veronské aréně v roli **Gildy** (1928). „*Těším se s Vámi, dovedu tak živě se vcítit, když Vám tisícové tleskaly a docela zjevně Vašemu umění a Vám osobně... Váš president,*“ napsal T. G. M.

Po mimořádném úspěchu v Itálii přicházely různé nabídky z významných operních scén. Rozhodla se pro berlínskou Krollovu operu, později následovaly role i ve Státní opeře Pod lipami. V Berlíně setrvala čtyři roky (1929-33), mezi její role patřil **Cherubín** (*Figarova svatba*), **Čo-Čo-San** (*Madame Butterfly*), **Gilda** (*Rigoletto*) a mnohé další. Její doménou se staly role ve středních a nižších polohách, díky štíhlé

postavě, hereckým zkušenostem a zářivé kráse dávala svým postavám noblesu a nezaměnitelnou osobitost.

Její soukromý život byl plně podřízen profesionální kariéře. Provázelo jej časté cestování i vzájemné odloučení. Jarmila Novotná se v roce 1931 provdala do šlechtické rodiny Jiřího Daubka. Novomanželé si zařídili domov na zámku v Litni, kde měli Daubkové panství. V manželství se narodila dcera Jarmila a později, na prahu válečného konfliktu v době londýnského pobytu, syn Jiří (1938). Jeho kmotry byli blízcí přátelé rodiny – ministr zahraničí Jan Masaryk a George Schicht, spolumajitel potravinářského závodu, jehož hlavní část byla v Ústí nad Labem (později Setuza).

V roce 1933 přešla Jarmila Novotná do Vídně, kde šest let pokračovala její oslnivá kariéra. V Offenbachových *Hoffmannových povídkách* zpívala všechny tři hlavní ženské role, zaujala jako **Oktavián** ve Straussově *Růžovém kavalírovi* i jako **Tat'ána** v *Evženu Oněginovi*. Cestovala, zpívala v Salcburku, v Londýně i Paříži. Spolupracovala s mnoha světovými hvězdami pěveckého i dirigentského nebe.

Významné bylo setkání s nestorem světových dirigentů Arturem Toscaninim při provedení *Kouzelné flétny*, kde zpívala **Pamínu**. Byl to začátek hlubokého přátelství, které trvalo roky. Stárnoucí Toscanini zahrnoval krásnou a nadanou umělkyni bezbřehým obdivem. V pozůstalosti se našlo osmašedesát dopisů, v nichž Jarmilu Novotnou oslovoval „*Mia cara Pamina*“.

Evropu, stojící na prahu světového konfliktu, opustila v roce 1939 a přesídlila do Spojených států (společně s manželem a oběma dětmi). Bylo jí dvaatřicet, věhlas i majetek zůstaly v Evropě a začínala znovu. Nestačil její mimořádný zjev a nádherný zpěv, k získání jména bylo zapotřebí desítek společenských večerů i vystoupení na dobročinných akcích.

5. ledna 1940 se poprvé objevila na jevišti Metropolitní opery jako **Mimi** v Pucciniho *Bohémě*. Na nejproslulejší scéně působila Jarmila Novotná po šestnáct sezón – až do roku 1956. Vystoupila zde nejen v množství rolí světového operního repertoáru (**donna Elvíra**, **Cherubín**, **Pamina** – Mozart, **Manon** – Massenet, **Violetta** – Verdi, **Mélisanda** – Debussy, **Rosalinda** – J. Strauss), ale zasloužila se i o pořízení anglického překladu *Prodané nevěsty*. Jako **Mařenka** sklídila v Americe triumfální úspěch.

Její umělecká činnost byla však daleko pestřejší. „*Mimo operní představení to bylo ročně vždy zjara a na podzim více než čtyřicet koncertů po celé Americe, celkem více než ve sto městech,*“ vzpomíná Jarmila Novotná ve své knize ***Byla jsem šťastná.***

Ještě před přesídlením do USA zpívala velmi ráda české národní písně, často za doprovodu Jana Masaryka, který byl skvělým klavíristou. „*Zpívala jsem s ním v Lánech všechny české a slovenské písně, na které jsme si vzpomněli. Pan prezident zejména miloval Ach synku, synku. Říkal: Tož to je moje píseň, když se něco poláme, tak se to má spravit.*“ V těžkých válečných dobách, naplněných obavami o osud vlasti a svých blízkých, nahrála Jarmila Novotná za doprovodu Jana Masaryka v roce 1942, kdy světem otřásla tragédie Lidic, výběr patnácti lidových písní nazvaných ***Lidické písně.***

V poválečném období přesídlila Jarmila Novotná na krátký čas do Čech, ale rodinný zámek byl v roce 1948 konfiskován. Jen s nejnnutnějšími věcmi se Daubkovi vrátili zpět do Ameriky. Po ukončení pěvecké dráhy Jarmily Novotné koupili manželé domek ve Vídni, kde Jiří Daubek zemřel roku 1981. Urna s popelem byla uložena do rodinné hrobky v Litni.

Jarmila Novotná se vrátila do New Yorku, kde působila jako členka porot pěveckých soutěží a hlasová poradkyně v Metropolitní opeře. Domů se začala pravidelně vracet po revoluci 1989. Zemřela 9. února 1994 ve věku necelých 87 let a její urna byla uložena v Litni po manželově boku.

Kromě památníku v Metropolitní opeře byla v roce 1997 instalována její busta v pražském Národním divadle. Jménem Novotná byla pojmenována planetka objevená na Kletí. V roce 2007 ku příležitosti stého výročí narození pěvkyně vydává Česká národní banka pamětní stříbrnou minci.

Klíčem světové slávy Jarmily Novotné byl nepochybně rozjásaný třpytivý soprán s podmanivým osobitým zabarvením. Její projev byl herecky zvládnutý a udivoval přirozenou elegancí a noblesou. Ani nejtěžší životní zkoušky neoslabilly její celoživotní poslání: rozdávat krásu a lásku k životu.